

Kaszinó, olvasó, fonó. Kultúrt

Fónagy Zolta

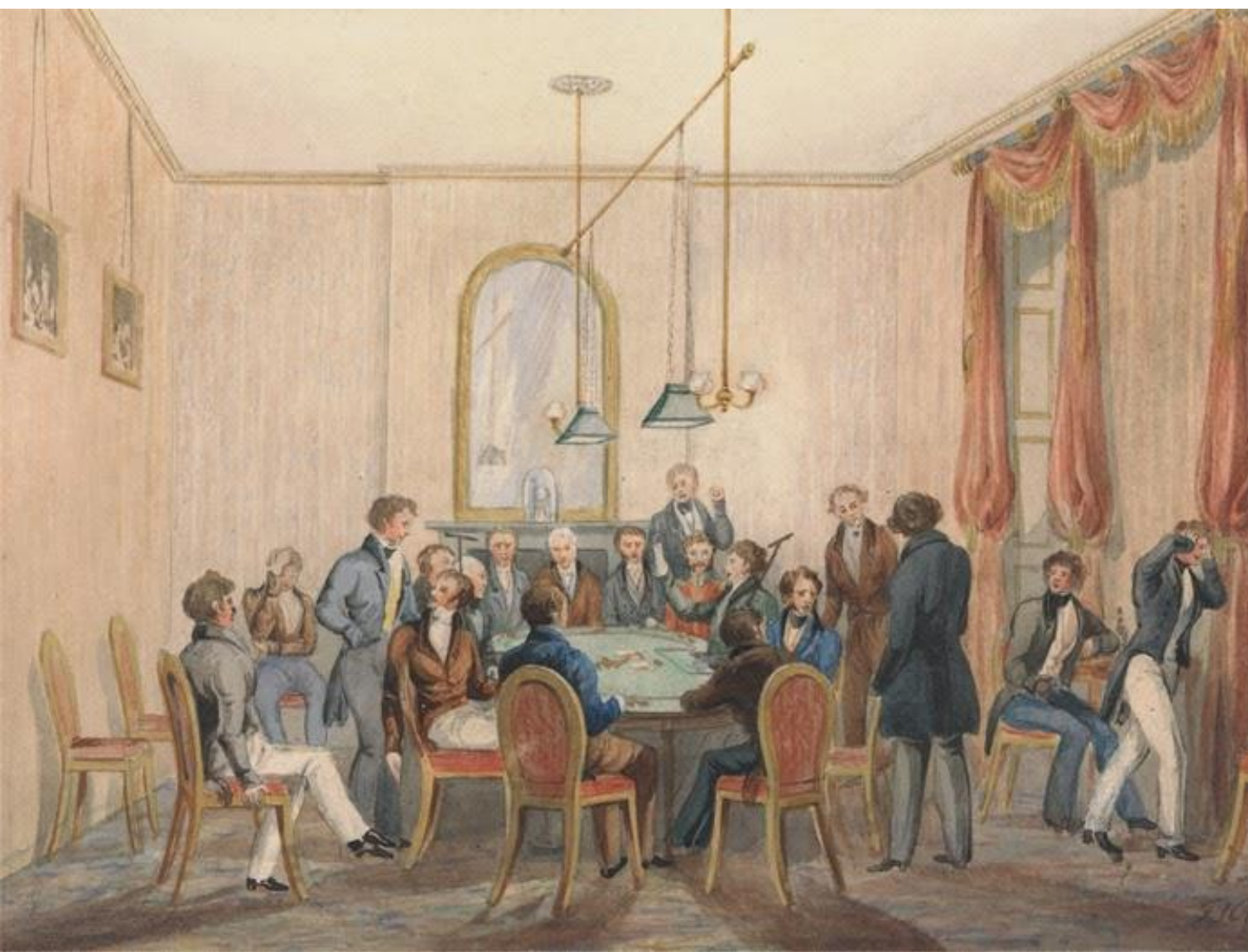

A hagyományos társadalom nem ismert öncélú szervezetek kapcsolatrendszereibe ágyazódott.

- fonó**
- elsősorban munkaszokás
 - a házastárs megtalálásának „intézménye”
 - szocializáció egyik terepe
 - kulturális javak megosztásának helye

A Kereskedőtestület épülete (Lloyd-palota) a pesti Rakpiacon, a Nemzeti Casino és a Kereskedelmi Casino székháza a reformkorban.

Angol gentleman club, 1837

Azon innen vagyon Casinonk szállása
Gróf Bethlen Lászlótól lett e ház állása,
De nemesebb a cél, melyre fordítattnak
A felsőbb szobái, melyben most nem laknak,
Hanem világ minden résziből jöhetnek,
Ide, s itt valókkal, kik esmerkedhetnek,
Magyar, Frantz és Német, Görög ujságot is
Olvashatnak, kik nem mulatnak sokat is,
A mit ma az országgyűlésben végeznek,
Holnap azon szókkal ide elérkeznek ¹⁾
Minden nap láthatjuk, hogy a világ hol áll,
Hol visznek hadakat s az elme mit talál?
Kik repülnek szárnyon s meddig az aérben
Ki utaz gőzhajón a Dunán s tengerben?
Hol az erőt tudják, s a sok költségeket
Egyeztetni, lehet kivinni illyeket.

Nem fizet ujságért mindenki magára,
S gyertyát sem egyedül ád olvasására.
Éjjel nappal minden tisztán áll és készen
Olyant válogathat mire kedve lészen.
S ha megunta magát vagy sok olvasását,
Táköval teheti meg változtatását. ²⁾

Nincsenek megtiltva más mulatságok is,
Hanem nem üzetnek káros játékok is.
De mi kedvet is ád más kedvetlensége.
S örömet mit okoz másnak vesztesége. ³⁾

Tudó
Ve
Nem
Min
Tudó
Ne
Casin
Mé
Háth
S a
Kerül
Va
Nem
Hol
Tiz fo
Ne
Az er
Sok

„Casino neve alatt oly hely értetik, hová nem világi haszon, de szellemi tekintet — a közértelmesség terjesztése gyűjti össze az embereket, az ujabbkor azon üdvös találmánya következtében, miszerint társulatok által hívánja helyre ütni a hiányt, mit egyes erő a haladás és mivelődés mezején maga után hagyott. Lelki közlekedés piacza nyilik meg itt, közhasznu gondolatok s külömbféle eszmék kicserélhetése végett. Csarnoka ez a mivelte világ érdekesb eseményeivel kereskedésnek, hol naponta ujabb élemény nyujtatik a sovár ujságvágynak, párositva az ember s világ ismeretet szerény és vidám társalgási éldelettel; e mellett gyakran a félre értett szó vagy cselekvény s elismert karakter feletti kiengesztelődés által béke templomává is változik egyszer s mind. Tárva állnak ennek ajtai mindenek előtt, kik nemes gondolkodással, csinos magaviselettel, mivelődésre kész szándékkal jelennek meg teremében, melly közigazgatást érdeklő éretlen

vitat
sem
leked
rang
hogy
bekh
ledve
Hiva
vidit
kedv
mozd
ság v
telen
fényv
zsaro
közt

kaszinó = társas egyesület, társalgási egyesület, társas

A legmagasabb presztízsű társasági egyesület (magasabb tag

Alapszabályaikban rögzített célok - a műveltség előmozdítás

- a szabadidős tevékenység

- hazafias érzület ápolása,

- az 1830-40-es években a

belügyminiszteri rendelet (1922): a kaszinók céljai között sze

eszmék terjesztése és a társadalmi élet kellemesebbé tétele'

Példa 1.

Lévai kaszinó

1838-ban alakul a Casinóegyesület 56 taggal (1846-ban Olvasóegyesület)

Tagdíj: 10 forint (olvasótársaság: 4 frt 40 kr).

A kaszinóból indul ki a Magyar Gazdasági Egylet helyi egyesülete

Szobákat bérelnek, vagyona a berendezésből és a vásárolt könyvekből

Az 1850-es években ellehetetleníti az önkényuralom – annak érdekében

Helye: Oroszlán fogadó sarokszobái – a város kulturális események helye

(felolvasások, műkedvelő színi előadások, jótékony hangversenyek)

időnként a Boleman-ház emeletét bérlik a Gazdasági Egyesület részére

1879. az Oroszlán leég – ideiglenes bérelnek helyiséget a Levaiban

„nagyobb dimenziókban, a korkövetelte szükségletnek megfelelően meg kell berendezni”

1880-as évek: saját épület felépítése

Bevételeik zöme a tagdíjakból (6 ft/év) – 40 százalék újság eladásból

Példa 2.

Marosvásárhelyi kaszinó

1833-ban alapítják - főleg a környékbeli arisztokrácia az a
bekapcsolódik azonnal (iskolaváros, igazságszolgáltatási k

Célja: „A casino eszköze a tsinosabb és nemesebb társalko
esméretének az ujjság levelek általi öregbítésének s a haz
könnyítése”

Egy belvárosi ház emeletét bérlik

Fő bevételei a tagdíjak, valamint a kártya- és billiárdjöved

Kiadás: szállásbér, szolgák fizetése, fűtés, világítás, takarít

Példa 3.

Sümegei kaszinó

Kisfaludy Sándor kezdeményezte, első elnöke ő lett

1841-ben alapították, 48 taggal

4 forint éves tagdíj (később 3-7 forint között váltakozott) - a
először 100, majd 50 forint tagdíj

3 hírlapot rendelnek: Pesti Hírlap, Világ, Erdélyi Híradó

egy belvárosi polgárház (2 szoba, konyha) vesznek bérbe

A berendezést maguk szerzik be: 1 olvasó, 6 kisebb asztal, 30

lapok száma 2-11 között váltakozott (későbbi években 2-11 k

Az 1850-es évek elején egy tekintélyes tag enged át 2 szobát
nagyvendéglő kistermébe költöznek át

megyeszerte ismert hagyománnyá váltak a kaszinóbálok

NEM

A Nemzeti Casinó ("mágnáskaszinó")
helyiségei az 1890-es években
Klősz György felvételein
(Fortepan –
Budapest Főváros Levéltára)

NEMZETI CASINÓ BU

KÖNYVTÁR

NEMZETI CASINÓ BU

ÉTTEREM

NEMZETI CASINÓ BU

JÁTSZÓ TEREM

NEMZETI CASINÓ BUDAPEST

DOHÁNYZÓ

A Nemzeti Casino nyári otthona, a Pa

“Kaszinó” elnevezés alatt a társas egyesülések általános (jelző nélküli), vármegyei, polgári, nemzetiségi, vallási alapú, tisztii és altisztii

Az eredeti célkitűzést (a társadalom felső rétegének egyesítését) változó sikerrel szolgálták a későbbiekben.

A 19. század utolsó vége felé a kaszinómunkások társadalmi csoportokat is elérte

A Lipótvárosi Casino nyári helyiség

Úri kaszinó, Beregszász

Borsodnádasi tisztikaszinó, balra az o

Pétfürdő, tisztí kaszinó h

1848-ig 171 kaszinót alapítottak 143 településen

1878: 3995 egyesület – ebből 964 társasegylet - 227 1

1932: 14 365 egyesület – ebből 3 807 társaskör – 915

(Forrás: Eöry Gabriella: Kaszinók Magyarországon..)

Kaszinóbál Hajdúnánás